

BẢN CHẤT KHOA HỌC VÀ CÁCH MẠNG CỦA CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN VÀ CHỦ NGHĨA XÃ HỘI THỜI KỲ ĐỔI MỚI Ở VIỆT NAM

Huỳnh Văn Toàn
Học Viện Báo chí

TÓM TẮT

Bản chất khoa học và cách mạng là nguồn gốc sức mạnh của chủ nghĩa Mác-Lênin. Sự khủng hoảng và sụp đổ của chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô và Đông Âu có một phần nguyên nhân từ sự xa rời bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác - Lênin. Những thành tựu to lớn của chủ nghĩa xã hội thời kỳ đổi mới ở Việt Nam là minh chứng cho sức mạnh của bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác - Lênin

SUMMARY

Revolutionary and Scientific Nature is power source of Marxism. The socialism crisis and collapse in USSR and Eastern Europe are partly caused by keeping aloof from Revolutionary and Scientific Nature of Marxism. The great achievements of Socialism in the innovation age in Vietnam are the evidence of the power of the Revolutionary and Scientific Nature of Marxism.

1. Đặt vấn đề

Trong sự nghiệp đổi mới hiện nay, vấn đề vận dụng và phát triển sáng tạo lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh ngày càng được đặt ra một cách cấp thiết và với tầm mức ngày càng lớn. Từ sự thất bại của công cuộc cải tổ ở Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu trước đây đến sự thắng lợi ngày càng to lớn của sự nghiệp đổi mới chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam hiện nay cho thấy vấn đề nhận thức đúng đắn và vận dụng sáng tạo lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin có một ý nghĩa quyết định đối với thành, bại của công cuộc xây dựng xã hội mới. Có thể khẳng định: cội nguồn sức mạnh của chủ nghĩa Mác-Lênin là nằm ở bản chất khoa học và cách mạng của bản thân học thuyết. Từ thực tiễn đổi mới chủ nghĩa xã hội Việt Nam, bài viết này nêu ra một vài ý kiến với hy vọng góp phần vào việc làm sáng tỏ vấn đề.

2. Chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh - Lý luận nền tảng công cuộc đổi mới ở Việt Nam

Trải qua 20 năm đổi mới, một trong những bài học quan trọng mà Đảng ta rút ra là: “trong quá trình đổi mới phải kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Đổi mới không phải từ bỏ mục tiêu chủ nghĩa xã hội mà là làm cho chủ nghĩa xã hội được nhận thức đúng đắn hơn và được xây dựng có hiệu quả hơn. Đổi mới không phải xa rời mà là nhận thức đúng, vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lấy đó làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động cách mạng”(1). Thực tiễn phong phú và những thành tựu to lớn của công cuộc đổi mới hai mươi năm qua đã chứng minh giá trị to lớn của bài học đó, đồng thời cho thấy việc khẳng định lấy chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động là bước phát triển quan trọng trong nhận thức và tư duy lý luận của Đảng ta. Tất nhiên, để làm rõ bước phát triển quan trọng trong nhận thức và tư duy lý luận ấy của Đảng ta, cần phải phân tích và làm rõ tính khoa học và cách mạng trong các luận điểm, tư tưởng cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, nhất là phải làm rõ sự vận dụng sáng tạo của Đảng ta trong tiến trình thực hiện công cuộc đổi mới đất nước.

Hiển nhiên, đó là một công việc to lớn, đòi hỏi công sức nghiên cứu khoa học của rất nhiều người.

Một điều rõ ràng là, trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta, khi thực tiễn đất nước nảy sinh hàng loạt vấn đề cần được giải đáp về mặt lý luận, Đảng ta đã luôn luôn đứng trên lập trường, quan điểm, phương pháp của chủ nghĩa Mác-Lênin để tổng kết những kinh nghiệm thực tiễn và đưa ra được đường lối, chủ trương, chính sách cùng với bước đi và cách làm cụ thể phù hợp với thực tiễn cách mạng nước ta. Chẳng hạn, trong quá trình đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa, Đảng ta đã coi đổi mới tư duy lý luận, tư duy chính trị về chủ nghĩa xã hội là khâu đột phá, coi đổi mới kinh tế là trọng tâm và phải đi trước một bước. Đảng ta cũng khẳng định, đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị phải gắn kết với nhau, nhưng đổi mới chính trị phải trên cơ sở thành tựu của đổi mới kinh tế và phục vụ cho tiếp tục đổi mới kinh tế, ngược lại, đổi mới kinh tế phải đúng định hướng chính trị, phải góp phần tăng cường ổn định chính trị. Thực tiễn những năm đổi mới đã mang lại nhiều bằng chứng xác nhận tính đúng đắn của những quan điểm nêu trên.

Có thể khẳng định, chúng ta không thể đưa công cuộc đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa đến thành công nếu xa rời lập trường quan điểm, phương pháp của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Mặt khác, việc tìm ra những giải pháp để đưa công cuộc đổi mới đến thành công không thể không gắn liền vận dụng và phát triển sáng tạo lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh thông qua tổng kết kinh nghiệm thực tiễn theo phương pháp khoa học của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Như vậy, đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa và phát triển lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là một quá trình thống nhất. Đó là sự thống nhất giữa lý luận và thực tiễn, sự thống nhất giữa tính khoa học và tính cách mạng của lý luận Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh.

3. Chủ nghĩa xã hội đổi mới - Thực tiễn sinh động của sự thống nhất giữa tính khoa học và tính cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin

Trước hết cần khẳng định sự ra đời của chủ nghĩa xã hội hiện thực là hoàn toàn phù hợp với quy luật vận động, phát triển khách quan của lịch sử xã hội, phù hợp với tiến trình lịch sử tự nhiên của các hình thái kinh tế - xã hội. Cho dù đến nay, chủ nghĩa xã hội vẫn chưa xuất hiện ở những nơi mà chủ nghĩa tư bản đã phát triển đến trình độ cao. Theo học thuyết hình thái kinh tế - xã hội của Mác thì lực lượng sản xuất, xét đến cùng, bao giờ cũng là cái đóng vai trò quyết định trong việc thay đổi phương thức sản xuất, dẫn đến thay đổi toàn bộ các quan hệ xã hội, thay đổi một chế độ xã hội mà Mác gọi là hình thái kinh tế - xã hội. Trên cơ sở đó, Mác đi đến kết luận: xã hội loài người phát triển trải qua nhiều giai đoạn kế tiếp nhau, ứng với mỗi giai đoạn của sự phát triển đó là một hình thái kinh tế - xã hội. Và tiến bộ xã hội chính là sự vận động theo hướng tiến lên của các hình thái kinh tế - xã hội, là sự thay thế hình thái kinh tế - xã hội này bằng hình thái kinh tế - xã hội cao hơn, tiến bộ hơn. Mác khẳng định: “tôi coi sự phát triển của các hình thái kinh tế - xã hội là một quá trình lịch sử - tự nhiên”(2). Mặc dù khẳng định quá trình lịch sử tự nhiên của các hình thái kinh tế - xã hội là tiến trình bị quy định bởi các quy luật khách quan, nhưng Mác cũng luôn luôn cho rằng, con người “có thể rút ngắn và làm dịu bớt những cơn đau đẻ”. Điều đó có nghĩa là, trong quan niệm của Mác đã hàm chứa tư tưởng: quá trình lịch sử - tự nhiên của sự phát triển xã hội chẳng những có thể diễn ra bằng con đường phát triển tuần tự từ hình thái kinh tế - xã hội này lên hình thái kinh tế - xã hội khác, mà còn có thể diễn ra bằng con đường bỏ qua một giai đoạn

phát triển nào đó, một hình thái kinh tế - xã hội nào đó trong những điều kiện và hoàn cảnh khách quan cụ thể nhất định.

Như vậy về mặt lý luận, chúng ta có thể khẳng định sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta hiện nay là quy luật khách quan trong quá trình phát triển của dân tộc, phù hợp với quy luật phát triển khách quan của lịch sử và xu thế phát triển của thời đại. Chúng ta đã chứng kiến sự sụp đổ của các nước xã hội chủ nghĩa Liên Xô và Đông Âu và đã trải nghiệm những thành công của công cuộc đổi mới chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam và Trung Quốc. Theo chúng tôi trong những nguyên nhân dẫn đến thất bại của công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô và các nước Đông Âu trước đây có nguyên nhân xa rời bản chất cách mạng và khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin và tách rời tính cách mạng với tính khoa học trong thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Có thể nói, học thuyết về chủ nghĩa xã hội, về thời kỳ quá độ và về khả năng xây dựng chủ nghĩa xã hội không qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa là bộ phận quan trọng nhất của chủ nghĩa Mác-Lênin. Là một học thuyết khoa học và cách mạng, học thuyết Mác - Lênin đã đáp ứng yêu cầu và nhiệm vụ cách mạng của thời đại, phản ánh chính xác những nhu cầu cơ bản cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp vô sản nhằm thay đổi thế giới và giải phóng con người. Để hoàn thành sự nghiệp vĩ đại đó, các Đảng cộng sản phải vận dụng sáng tạo bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin trong tiến trình cách mạng, nhất là trong xây dựng chủ nghĩa xã hội ở những nước lạc hậu, bỏ qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa, quá độ dân lên chủ nghĩa xã hội. Tuy nhiên, sau sự sụp đổ của Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu, đã có không ít người hoài nghi tính đúng đắn của học thuyết Mác - Lênin về chủ nghĩa xã hội. Các thế lực phản động quốc tế coi sự sụp đổ đó là “sự cáo chung” của toàn bộ lý luận mác xít về chủ nghĩa xã hội, về thời kỳ quá độ và khả năng quá độ lên chủ nghĩa xã hội không qua chế độ tư bản chủ nghĩa. Trong tình hình cực kỳ khó khăn phức tạp như vậy, công cuộc đổi mới do Đảng cộng sản Việt Nam khởi xướng và lãnh đạo đã thể hiện mạnh mẽ sức sống của chủ nghĩa xã hội hiện thực và thu được những thành tựu ngày càng to lớn. Thắng lợi của đường lối đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam hai mươi năm qua đã cho thấy, những luận điểm, tư tưởng cơ bản của chủ nghĩa Mác-Lênin về chủ nghĩa xã hội vẫn giữ nguyên giá trị, vẫn là cơ sở lý luận, là kim chỉ nam cho mọi hành động của chúng ta trên con đường xây dựng chủ nghĩa xã hội. Vấn đề không phải là bản thân lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin về chủ nghĩa xã hội và thời kỳ quá độ xây dựng chủ nghĩa xã hội. Vấn đề nằm ở chỗ chúng ta có nhận thức thật sự đúng đắn bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác - Lênin và biết vận dụng một cách sáng tạo nó trong thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội hay không. Thực tiễn cho thấy, công cuộc đổi mới đất nước ngày càng đi vào chiều sâu thì chúng ta càng phải đối diện với những vấn đề khó khăn, phức tạp mới. Đất nước hiện đang đứng trước cả cơ hội lớn và thách thức lớn. Tất cả đều đòi hỏi chúng ta phải nhận thức lại cho đúng, vận dụng sáng tạo, bổ sung và phát triển lý luận Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh cho phù hợp với bối cảnh mới của thế giới và trong nước hiện nay. Vận dụng sáng tạo bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng ta đã ngày càng làm sáng tỏ con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta thời kỳ đổi mới. Đó là con đường “phát triển quá độ lên chủ nghĩa xã hội, bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa, tức là bỏ qua việc xác lập vị trí thống trị của quan hệ sản xuất và kiến trúc thượng tầng tư bản chủ nghĩa, nhưng tiếp thu, kế thừa những thành tựu mà nhân loại đã đạt được dưới chế độ tư bản chủ nghĩa, đặc biệt về khoa học và công nghệ, để phát triển nhanh lực lượng sản xuất, xây dựng nền tảng kinh tế hiện đại”(3).

Rõ ràng, chúng ta đang trong giai đoạn quá độ lên chủ nghĩa xã hội bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa với phương thức “phát triển rút ngắn” nhằm đạt tới mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. Xây dựng chủ nghĩa xã hội, đương nhiên là một sự nghiệp to lớn, lâu dài,

đầy khó khăn phức tạp. Nhưng thực tiễn luôn luôn là tiêu chuẩn của chân lý. Thực tiễn hai mươi năm đổi mới đã đưa đất nước ra khỏi khủng hoảng kinh tế kéo dài, đã hoàn thành những nhiệm vụ cơ bản của chặng đường đầu của thời kỳ quá độ và bước sang thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội của chúng ta đang tiến lên phía trước, bởi chủ nghĩa xã hội đổi mới của Việt Nam là biểu hiện sinh động sự thống nhất biện chứng giữa thuộc tính khoa học và thuộc tính cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội của chúng ta là không gì có thể ngăn cản nổi, bởi vì đó là quy luật tiến hóa khách quan của lịch sử, lại đang được Đảng ta nhận thức và vận dụng sáng tạo. Quán triệt bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, phát huy tính độc lập, sáng tạo, đồng thời kế thừa tinh hoa trí tuệ dân tộc, những kinh nghiệm và thành tựu khoa học, văn hóa của thế giới, nhất định chúng ta sẽ xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta, góp phần quan trọng vào sự nghiệp cách mạng chung của những người cộng sản và nhân dân thế giới. Với thành công ngày càng to lớn của công cuộc đổi mới, đất nước ta, một lần nữa trở thành nơi gửi gắm niềm tin và sự kỳ vọng của bạn bè quốc tế. Việt Nam hôm nay đang được nhìn nhận một cách đầy ngưỡng mộ: “Đường lối đổi mới trong đó kết hợp kinh tế thị trường với kế hoạch, tiến lên chủ nghĩa xã hội trên cơ sở công nhận sự tồn tại của nhiều thành phần kinh tế là con đường của những người mở đường mới mẻ trong lịch sử... hy vọng rằng Đảng cộng sản Việt Nam và nhân dân Việt Nam, đã từng chiến thắng trong cuộc đấu tranh đầy gian khổ trước đây, sẽ thành công trước thách thức mới trên chặng đường mà chưa một ai đi qua”(4).

4. Kết luận

Bất chấp thăng trầm của lịch sử, từ khi ra đời đến nay, chủ nghĩa Mác-Lênin luôn luôn tỏ rõ sức sống mãnh liệt của mình. Thực tiễn thành công và thất bại của công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam cũng như trên thế giới đã minh chứng hùng hồn: bản chất khoa học, cách mạng là nguồn gốc sức mạnh của chủ nghĩa Mác-Lênin. Từ khi ra đời cho đến nay, nhờ nắm vững và vận dụng sáng tạo bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin mà Đảng ta đã dẫn dắt cách mạng Việt Nam đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Chủ nghĩa xã hội đổi mới Việt Nam đã chứng tỏ sức sống mãnh liệt của mình và ngày càng thu được những thành tựu to lớn. Điều đó trước hết bắt nguồn từ bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin. Trung thành với bản chất khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác-Lênin, nhất định Đảng ta sẽ lãnh đạo nhân dân ta xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội của thời kỳ đổi mới gắn với dân giàu nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, NXB CTQG, HN, 2006 tr.70.
- [2]. C.Mác và Ph.Ăngghen, *Toàn tập*, NXB CTQG, HN, 1995, Tập 23 tr. 21.
- [3]. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, NXB CTQG, HN, 2001 tr.84.
- [4]. *Lời chào mừng Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX Đảng cộng sản Việt Nam*, NXB CTQG, HN, 2001, tr.53.